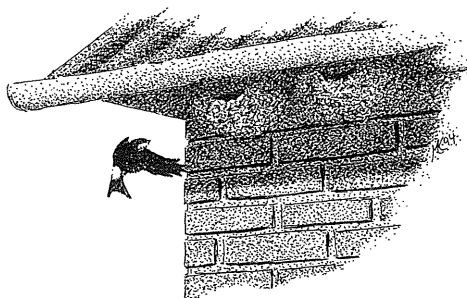

Mindre meddelelser

Tendenser og svingninger i Bysvalebestanden i Sakskøbing-området

LINDHARD HANSEN

Som det nok er almindeligt bekendt, er Bysvalen *Delichon urbica* en art, der i nyere tid er gået meget tilbage i antal.

Inden for en afstand af 7 km fra Sakskøbing har jeg fra 1920 til 1993 kendt 18 kolonier af Bysvale. De har ikke alle været beboet samtidig, men ca halvdelen har været betydelige kolonier i en årrække. Nu er der i samme område 3 kolonier og nogle få spredte ynglepar. Desværre var jeg ikke i rette tid opmærksom på tilbagegangen, men nogle tal har jeg dog.

Orebygård, 4 km nordvest for Sakskøbing, har meget ensartede avlsbygninger, opført i 1888, som giver særlig gode betingelser for Bysvalens redebygning. Sandsynligvis har der været en stor koloni i mere end 100 år. Jeg har kendt kolonien siden 1922, og en gang før 1930 talte jeg her 240 reder – ikke rederester, og ikke ungekuld. I en periode nedrev man hvert efterår flest mulig reder. Derfor kunne jeg ved en optælling i 1953 konstatere, at af 212 reder var mindst 158 nybyggede.

På Krenkerup avlsgård, 3 km sydøst for Sakskøbing, er bygningerne mere uensartede, og en del er fornyet efter to brande. Også her har i mange år været en stor koloni, som jeg har kunnet følge siden 1933. I 1953 talte jeg her 175 reder.

Siden 1983 har jeg hvert år i september kontrolleret antallet af ungekuld ved at tælle ekskrementhobe under

rederne på Orebygård og Krenkerup, og det har vist nogle uforklarlige variationer i antallet (Tab. 1). Der er mange forskelle, både indbyrdes mellem de to kolonier og mellem disse og bestandsindexet for hele landet (Bo Svenning Petersen pers. medd.). Dog er tendensen den samme for alle tre i de to år (1985 og 1990), hvor landsindexet ændredes signifikant i forhold til det foregående år. Men generelt må der naturligvis optælles et større antal kolonier med en større geografisk spredning, før tallene kan belyse udviklingen i hele landets bestand.

Summary: Trends and fluctuations in the House Martin population near Sakskøbing in Denmark

The number of colonies of House Martins *Delichon urbica* in the Sakskøbing area in Denmark are much lower today than during the first half of the century (data from 1920 onwards). Counts in two of the three remaining colonies are summarised in Tab. 1.

Lindhard Hansen
Gentoftegade 41, 4.
2820 Gentofte

Tab. 1. Størrelse (ungekuld) af to Bysvalekolonier nær Sakskøbing og, til sammenligning, det landsdækkende ynglefugleindex for arten i de samme år.

Size (number of broods) of two colonies of House Martin near Sakskøbing on Lolland, southern Denmark. The Danish population index for the same years is shown for comparison.

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Orebygård ¹	84	42	29	?	30	22	10	38	75	39	42
Krenkerup ²	17	10	0	0	5	12	21	24	2	7	13
Index	58	64	42 ³	45	37	35	31	38 ³	44	39	54 ³

1: 240 reder i 1920erne 240 nests in the 1920s

2: 175 reder i 1953 175 nests in 1953

3: ændring signifikant ($P < 0,05$) change significant ($P < 0,05$)

Kønsbestemmelse af færøske Ravne

JENS-KJELD JENSEN og KAJ KAMPP

Det er velkendt at hanner hos Ravnen *Corvus corax* er noget større og kraftigere end hunner. Det har af og til været benyttet til at kønsbestemme magerne i Ravnepar (f.eks. Skarphédinsson et al. 1990). Men nogen generel vejledning i kønsbestemmelse af Ravne synes ikke at eksistere, og f.eks. Svensson (1992) giver ingen hjælp på det punkt.

På Færøerne har en af os (JKJ) haft lejlighed til at undersøge et betydeligt antal Ravne (subsp. *varius*), som i årene 1991-93 er blevet skudt i et forsøg på at reducere bestanden. Vægt og vingemål kan variere i årets løb, så hovedmål må anses for mere velegnede til formålet. Vi har her kigget på næblængde og hovedlængde (Fig. 1), begge målt med skydelære med en nøjagtighed på 0,1 mm. Både unge og gamle fugle indgår (aldersbestemmelse iflg. Skarphédinsson 1987), da der ikke kunne påvises signifikante forskelle mellem aldersgrupperne.

Resultaterne er sammenfattet i Tab. 1. I alt 89% af Ravnene vil kunne kønsbestemmes korrekt ud fra næblængden, og hele 94% ud fra hovedlængden.

Begge mål blev kombineret i en diskriminantanalyse, men det gav ingen forbedring i forhold til hovedlængden alene. Det er egentlig ikke overraskende, da der er en nær korrelation mellem de to mål ($r=0,71$).

Resultatet ligner meget hvad Coulson et al. (1983) fandt for tre mågearter: hovedlængden var den parameter, der bedst adskilte de to køn (93-96% korrekt kønsbestemt), og inkorporering af andre mål (bl.a. næblængden) gav kun marginale forbedringer i forhold til hovedlængden taget alene.

Det kan konkluderes, at færøske Ravne (med en fejl på ca 6%) kan kønsbestemmes på basis af hovedlængden (hanner over og hunner under 132,0 mm). Metoden bør kunne anvendes andre steder, men pga. Ravnens geografiske størrelsesvariation må den baseres på mål fra lokale fugle.

Tak til Jákup Andreas Mohr og Hanus Wang, der har indsamlet og indsendt Ravnene.

Tab. 1. Vingelængde samt næb- og hovedlængde (mm) for færøske Ravne (\pm SD).

Wing, bill and head length (mm; mean \pm SD) of Faeroese Ravens.

	n	vinge ^a wing ^a	næb ^b bill ^b	hoved ^c head
♀ ♀	112	415,2 \pm 11,1	80,3 \pm 2,3	128,3 \pm 2,1
♂ ♂	101	430,3 \pm 11,7	85,3 \pm 2,6	135,7 \pm 2,3

a: flad og strakt vinge max. length
b: culmen til pande to skull (jf. Svensson 1992)

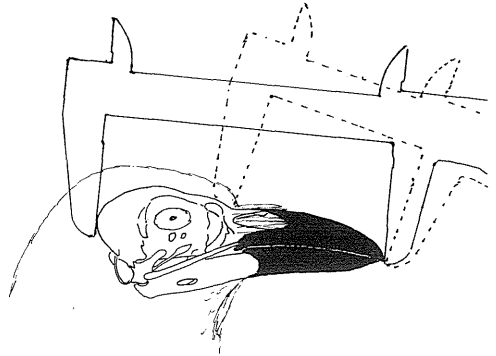

Fig. 1. Definition af de omtalte mål: hovedlængde og næblængde (culmen til pande).

Definition of the discussed measurements, total head length and bill length to skull.

Summary: Sexing Ravens from head measurements

Head measurements were taken from 213 newly shot Ravens *Corvus corax varius* from the Faeroe Islands (Tab. 1). Using total head length (Fig. 1), Ravens could be sexed with an error rate of 6%, against 11% if bill length was used. A discriminant analysis combining both measurements gave no further improvement, the proportion of incorrectly sexed birds remaining at 6%. The method should work equally well in other Raven populations if based on measurements from local birds.

Referencer

- Coulson, J. C., C. S. Thomas, J. E. L. Butterfield, N. Duncan, P. Monaghan & C. Shedden 1983: The use of head and bill length to sex live gulls Laridae. – *Ibis* 125: 549-557.
 Skarphédinsson, K. H., O. K. Nielsen, S. Thórisson, S. Thorstensen & S. A. Temple 1990: Breeding biology, movements, and persecution of ravens in Iceland. – *Acta Nat. Islandica* 33: 1-45.
 Skarphédinsson, K. H. 1987: Aldursgreiningar á hröfnum. – *Fréttabréf Veiðistjóra* 3(1): 4-7.
 Svensson, L. 1992: Identification guide to European passerines. 4th ed. – Stockholm.

Jens-Kjeld Jensen
Fr-270 Nólsoy
Færøerne

Kaj Kampp
Borrebvej 42
2700 Brønshøj